

Paletten af rehabiliteringstilbud for voksne med erhvervet hjerneskade i Kolding Kommune

"Rehabilitering [...] er en række af indsatser, som har til formål at sætte den enkelte i stand til at opnå den bedst mulige fysiske, sansemæssige, intellektuelle, psykologiske og sociale funktionsevne."

World Health Organisation

"Rehabilitering baseres på borgerens hele livssituation og beslutninger og består af en koordineret, sammenhængende og vidensbaseret indsats".

Marseliborgscentrets hvidbog

Indledning

Når en borger pådrager sig en hjerneskade, er der ofte mange aktører, som er involveret i sagen. Opgaven med at vurdere den skadedes grad af funktionsnedsættelse og ressourcer samt den nødvendige rehabiliterende indsats har et sådant omfang og kompleksitet, at ingen enkelt faggruppe eller person er i stand til at løfte den alene.

I kommunalt regi involverer rehabilitering af borgere med erhvervet hjerneskade en række forskellige forvaltningsområder, som det ses nede for:

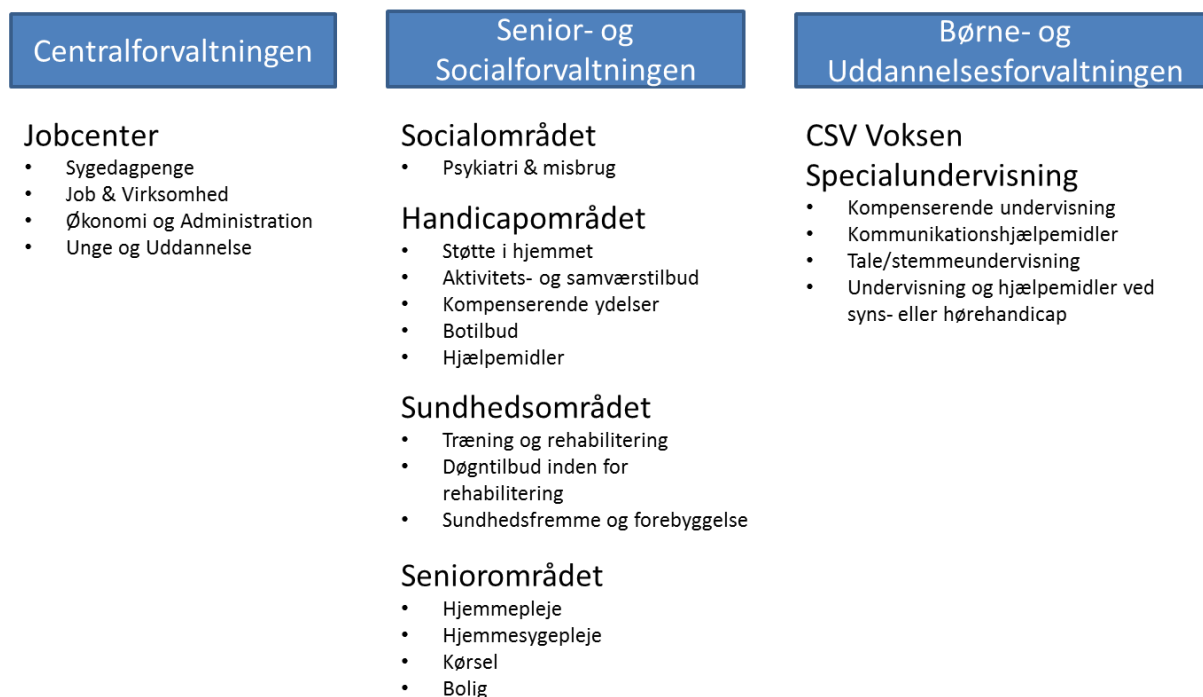
Figur 1: Aktører i rehabilitering af hjerneskadede i Kolding Kommune

Kommunens opgaver i forhold til personer med erhvervet hjerneskade er mangfoldige og omfatter bl.a.:

- Planlægning af udskrivelsen i samarbejde med sygehuset.
- Koordinering af rehabiliteringsforløbet efter udskrivelse.
- Samarbejde med og indhente rådgivning fra sygehuset og almen praksis i forhold til konkrete personer med erhvervet hjerneskade i forbindelse med indlæggelse og udskrivning fra sygehus til kommune.
- Personlig pleje og praktisk hjælp.
- Hjælpe midler.
- Genoptræning af bevægelsesfunktioner, mentale funktioner og andre relevante kropsfunktioner.

- Støtte til pårørende, herunder til eventuelle mindreårige børn.
- Støttende og kompenserende indsatser.
- Transportmulighed.
- Sygedagpenge og pension.
- Udredning af arbejdsevne og revalidering.
- Vejledning om erhverv og uddannelse til unge under 25 år.
- Specialundervisning for voksne.
- Patientrettet forebyggelse. F.eks. rygestop, kostvejledning, alkoholvejledning.
- Medvirke til udviklings- og forskningsarbejde.

Ydelserne og borgernes behov for rehabilitering er dermed ganske mangfoldige og komplicerede. Dette stiller krav til en tværfaglig løsning, hvilket kræver en overordnet koordinering og kommunikation for at sikre en sammenhængende og målrettet indsats.

Figur 2: Samarbejdspartnere i Kolding Kommune omkring ydelser til hjerneskadede

For at sikre at borgeren får en velkoordineret indsats og et sammenhængende forløb i rehabiliteringsfasen har Kolding Kommune derfor oprettet et hjerneskadeteam, der sammen sikrer at dette sker.

Hjerneskadeteamet

Målgruppen for hjerneskadeteamets arbejde er voksne borgere i den erhvervsaktive alder (mellem 18 og 65 år), der har pådraget sig en hjerneskade opstået ved:

- Apopleksi (blodprop eller blødning i hjernen)
- Kranietraume i forbindelse med ulykker
- Iltmangel i hjernen f.eks. ved hjertestop eller drukneulykke
- Betændelse eller virus i hjernen
- Følger efter en operation i hjernen f.eks. hjernetumor

Når borgeren kommer i kontakt med Kolding Kommune første gang er det ofte med henvisning fra sygehus, læge eller plejepersonale, men henvendelsen kan også komme fra borgeren selv, fra andre kommuner, via Jobcentret, eller via andre støttende funktioner så som CSV, Psykiatriområdet, Ungekontakten, Hjemmeplejen, Misbrugscentret osv.

Indgangen til kommunen sker via hjerneskadeteamet, der er et tværfagligt team sammensat på tværs af den kommunale organisering. Temaet har til opgave at sikre borgeren en glidende overgang fra hospitalsfase til rehabilitering i kommunen.

Det betyder for borgerne, at det ikke borgeren selv, der skal finde frem til, hvem han/hun skal henvende sig til, men hjerneskadeteamet, der sikrer korrekt videreformidling til den rette aktør.

Teamet består af koordinatore og fagpersoner på tværs af Kolding Kommune inden for social—og sundhedsområdet, beskæftigelsesområdet samt uddannelsesområdet. De centrale afdelinger, der altid er involveret er: Handicaprådgivningen, Cortex - Støttecentret for hjerneskadede, Træning og Rehabilitering, Jobcentret samt Center for Specialundervisning af Voksne (CSV). Andre kan også være inddraget, hvis der er behov.

Teamets opgaver er at:

- Vurdere hvilke indsatser der er nødvendige til rehabiliteringen samt koordinere dem
- Vurdere om der er behov neuropædagogisk støtte
- Sikre at der er en ansvarlig sagsbehandler på de enkelte områder
- Koordinere genoptræning og funktionel rehabilitering

Teamet sikrer dermed at borgeren oplever en sammenhæng og kontinuitet i forløbet omkring rehabiliteringen. Relevante eksperter og aktører bliver inddraget på rette tidspunkt, og støtten tager udgangspunkt i den skadedes behov ud fra et helhedsperspektiv.

Når indsatserne er etableret, koordineres der løbende i et samarbejde på tværs af de enkelte afdelinger af personalet der er tættest på borgeren. Heri indgår hjemmeplejen og hjemmesygeplejen ofte som en væsentlig samarbejdspartner.

Efterfølgende beskrives de ydelser, som typisk indgår i et rehabiliteringsforløb og som Kolding Kommune tilbyder til borgere med erhvervet hjerneska-

Træning og rehabilitering

Team Neurologi og Rehabilitering modtager borgere efter udskrivning fra sygehusbehandling og koordinerer den fysiske og funktionelle genoptræning. Teamet har den første fysiske og kognitive genoptræning mod normal funktionsevne som det primære fokusområde, og tilbyder fysio- og ergoterapi.

Træning og Rehabilitering arbejder med genoptræning ud fra Sundhedslovens § 140 og har myndighedsfunktion i forhold til Servicelovens § 86:

- Almindelig genoptræning efter sundhedslovens § 140 efter udskrivning på sygehus
- Genoptræning efter servicelovens § 86, stk. 1 på grund af fysisk nedsat funktionsevne efter anden sygdom, der ikke er behandlet på sygehus
- Vedligeholdelsestræning efter servicelovens § 86, stk. 2, der er målrettet træning for at forhindre tab af funktionsevne og for at fastholde hidtidige færdigheder.

Med udgangspunkt i genoptræningsplan fra sygehus laves der en vurdering, og i samarbejde med borgeren identificeres mål for træningen.

Træningen kan både være individuel og/eller holdbaseret, samt foregå i hjemmet eller på center. Som udgangspunkt arbejdes der med tre til seks måneders forløb, der evalueres løbende. Hvis behovet for træning vurderes til at være vedligeholdende/af mere varig karakter vil denne typisk leveres af anden aktør. Det kan f.eks. være et tilbud om vederlagsfri fysioterapi, hvor henvisning sker via egen læge. Denne bevilges efter Sundhedslovens § 140a.

Typiske træningsforløb foregår i dagtimerne, men der tilbydes også døgnrehabiliteringsforløb.

Træningsforløb i dagtimerne indebærer typisk:

- Fysioterapi, herunder udredning og genoptræning af motoriske og sensoriske funktionsbegrænsninger. Forløbet kan indeholde specifik træning af nedsat funktionsevne og indlæring af nye strategier for bevægelse. Træning kan foregå på hold eller individuelt.
- Ergoterapi, herunder vurdering af sensomotorisk, adfærdsmæssig og kognitiv funktionsevne. Ergoterapeuten kan vurdere synkefunktion, og kan varetage spisetræning, mund- og ansigtstræning, kognitiv træning og træning i almindelig daglig livsførelse, som kan foregå på hold eller individuelt.

Døgnrehabilitering på Låsbyhøj Rehabilitering og Akutcenter er til voksne som kan profitere af rehabilitering døgnet rundt. Det foregår i et tæt samarbejde mellem borger, evt. pårørende, fysio- og ergoterapeut og sygeplejen. Personalet har særlige kompetencer inden for erhvervede hjerneskader. Døgnrehabiliteringsophold kan vare op til to måneder. Efter ansøgning modtages borgere både fra sygehus og fra hjemmet. Der er en egenbetaling for kost og vask ifølge Kolding Kommunes takstblad.

Et rehabiliteringsforløb på døgnophold indeholder, ud over træning ved terapeuter:

- Opfølgning ved pleje- og aktivitetspersonalet med støtte og motivation til træningsplanen.
- Opfølgning og hjælp efter instruks fra talepædagog.
- Indsatser og koordinering efter behov inden for motion, kost, alkohol, rygning.
- Rehabilitering og understøttelse af sociale kompetencer og netværk.
- Specifikke sygeplejeopgaver f.eks. medicin og sårbehandling.
- Træning af struktur og metoder.
- Koordinering af aftaler mv.

Forløbene bevilges med udgangspunkt i Sundhedslovens § 140, Servicelovens § 84 stk. 2, § 86, stk. 1 og § 87.

Handicaprådgivningen

Handicaprådgivningen er bevilligende myndighed i forhold til tilbud efter bestemmelserne i serviceloven. Særligt hvis skaden viser sig at være betydelig og varig, og rehabiliteringen vil være af længere varighed og i flere faser, vil der være behov for vifte af forskellige indsatser efter serviceloven.

Det kan være tilbud om:

- Støtte i hjemmet jf. servicelovens § 85.
- Ledsagerordning jf. servicelovens § 97.
- Merudgifter jf. servicelovens § 100.
- Beskyttet beskæftigelse jf. servicelovens § 103.
- Aktivitets – og samværstilbud jf. servicelovens § 104.
- Midlertidige eller varige botilbud jf. servicelovens §§ 107 og 108.

Hvis det under eller efter genoptræning/rehabilitering vurderes, at der er behov for at afklare om der er behov for støtte i hjemmet, eller for en anden indsats, vil borgeren efterfølgende blive tilknyttet en socialrådgiver fra Handicaprådgivningen. Socialrådgiveren varetager sagsbehandlingen i det videre forløb.

Socialrådgiveren udreder og vurderer støttebehovet i forhold til hvilken støtte, der kan være behov for at iværksætte. Derudover afklares det, hvem der skal yde støtten, f.eks. støtte i hjemmet.

Ved udredningen af støttebehovet anvendes voksendredningsmetoden (VUM), som er med til at belyse borgerens ressourcer og udfordringer, samt hvilken individuel indsats der er behov for. I udredningen indgår de lægefaglige oplysninger, udtalelser fra borger, pårørende samt andre relevante oplysninger, der kan være med til at belyse borgerens behov.

Hvis der iværksættes støtte i hjemmet udarbejdes der indsatsmål, som tager udgangspunkt i den enkelte borgers støttebehov samt ønsker. Formålet med indsatsmålene er at sikre borgerinddragelse, belyse udviklingsmuligheder samt sikre at målet med den iværksatte støtte kan følges.

Det er Handicaprådgivningens ansvar og forpligtelse at følge op på den iværksatte indsats. Opfølgningen foregår i et samarbejde mellem borgeren og relevante samarbejdspartner f.eks. CORTEX - Støttecenter for erhvervet hjerneskade samt socialrådgiveren.

Cortex - Støttecenter for Erhvervet Hjerneskade

Cortex yder socialpædagogisk støtte efter Servicelovens § 85. Støtten ydes til borgere med betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer som følge af en hjerneskade.

Socialrådgivere fra Handicaprådgivningen bevilger støtten. Støtten tilrettelægges individuelt ud fra borgerens behov og afhænger bl.a. borgernes ressourcer, skadens placering i hjernen og de følger den har givet.

Støtten omfatter omsorg, støtte og træning samt vedligehold af fysiske, psykiske eller sociale færdigheder. Støtten kan være enten midlertidig eller varig, men borgeren har typisk behov for støtte af længere varighed. Støtten ydes typisk i borgerens hjem.

Den individuelle støtte kan bl.a. bestå af støtte til at:

- Skabe overblik og struktur i hverdagen
- Vedligeholde og udvikle funktionsniveau
- Håndtere økonomi og post
- Udføre praktiske opgaver samt at få personlig hjælp
- Fastholde netværk og få aktiviteter i hverdagen
- Komme til læge, møder med kommunen mv.
- Bevare job

Der tilbydes desuden diverse sociale aktiviteter, herunder mulighed for at deltage i en spiseaften om ugen. Støttecentret yder desuden rådgivning til pårørende og fagpersoner om støtte til personer med erhvervet hjerneskade.

Cortex 20 - Dagcenter for Erhvervet Hjerneskade

Dagcentret yder socialpædagogisk støtte til borgere med betydelig og varig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer som følge af en hjerneskade.

Støtten ydes ud fra servicelovens § 104 og består af brugerbestemte aktiviteter i dagtimerne.

Dagcentret benyttes typisk som supplement til støtte i hjemmet, eller senere i forløbet som selvstændigt tilbud. Dagcentret arbejder med de psykiske og sociale kompetencer som det primære og giver god mulighed for socialt samvær samt at skabe nyt netværk.

CSV – Voksenspecialundervisning, Neuropsykolog, Kommunikation og Klub

I *Voksenspecialundervisningen* tilbydes kompenserende specialundervisning til voksne med erhvervet hjerneskade. Undervisningen har til formål at afhjælpe eller begrænse virkningen af funktionsnedsættelsen, og foregår i tidsbegrænsede, målrettede og individuelt tilrettelagte neuropædagogiske undervisningsforløb.

Undervisningen tilsigter at gøre den skadedes livssituation bedre både i forhold til det personlige, det sociale og det samfundsmæssige. For mange betyder det ny-orientering og fornemmelse af egenverdi i ny identitet, for andre generhvervelse af sprog, viden, styrket koncentration med mere og for enkelte tilbagevenden til beskæftigelse.

I undervisningen tages der desuden de individuelle hensyn, som borgeren har brug for som følge af hjerneskaden, f.eks. problemer med koncentration og hukommelse, planlægning og struktur, sociale færdigheder og erkendelse, kommunikation og sproget eller fysiske færdigheder.

Neuropsykologen inddrages i sparring, udredning, tests, observationer og supervision for at sikre en høj faglighed og tilbyder desuden ydelser ud af huset.

CSV Kommunikation tilbyder tale-/stemmeundervisning, som sigter på at genoptræne det verbale sprog, eller alternativt at træne kommunikation med hjælp fra forskellige hjælpemidler.

CSV har desuden ekspertise i forhold til forskellige teknologiske kommunikationshjælpemidler på syns- og høre-området.

CSV – Voksen Specialundervisning

- Kompenserende undervisning
 - Sociale og følelsesmæssige færdigheder
 - Kognitive færdigheder
 - Fysiske færdigheder
 - Mediefag
 - Praktiske færdigheder (formning, værksted og køkken)
 - Kurser for pårørende
- Neuropsykolog
- Kommunikation
 - Høre-, tale- og synshjælpemidler
 - Tale-/stemmeundervisning v. talepædagog
- Klub

For personer med sent erhvervet hjerneskade tilbyder CSV en *klub*, der giver mulighed for aktiviteter og samvær med andre sent hjerneskadede en eftermiddag hver 14. dag. Denne ydelse visiteres efter § 104 i Serviceloven.

Jobcentret

Jobcentret arbejder ud fra sygedagpengeloven, aktivloven og lov om aktiv beskæftigelsesindsats, med henblik på at borgeren får støtte til at vende tilbage til arbejdsmarkedet og som udgangspunkt tilbage til selvforsørgelse.

Jobcentret arbejder tværfagligt i samarbejde med praktiserende læger, øvrige afdelinger under Kolding Kommune, eksterne samarbejdspartnere, ergoterapeuter, fagforeninger, arbejdsgivere m.v.

Jobcentrets støtte i forbindelse med tilbagevenden til eller afklaring af fremtidig tilknytning til arbejdsmarkedet foregår bl.a. gennem:

- Samtale på hidtidig arbejdsplads for at afklare mulighed for arbejdsfastholdelse på hidtidig arbejdsplads – offentlige og private arbejdspladser.
- Virksomhedspraktik til udvikling, optræning, afklaring af arbejdsevnen på offentlige eller private arbejdspladser.
- Funktionsafklaring til udvikling/afklaring af arbejdsevne. Denne foregår på interne afdelinger så som JobIgen eller projektafdelingen.
- Afklaring af behov for anden støtte så som delvis raskmelding, hjælpemidler, personlig assistanceordning, eller en § 56-aftale.

Frivillige organisationer

Frivillige organisationer tilbyder pårørende og hjerneskadede rådgivning, undervisning og/eller socialt samvær/muligheden for at mødes med ligestillede.

To foreninger for hjerneskadede har lokale afdelinger i Kolding.

Hjerneskadeforeningen

I Kolding afvikler Hjerneskadeforeningen arrangementer i Kvarterhuset på Junghansvej 121 ca. en gang om måneden. Arrangementer planlægges for et halvt år af gangen og er bl.a.:

- Foredrag om hjerner og hjerneskader m.v.
- Underholdning med musik – sang – film
- Socialt samvær med kaffe, te og brød
- Træf med værksted: træ, garn, stof, papir, gips, spil osv.
- Pårørendegrupper
- Udflugter og evt. ferieophold

Læs mere om Hjerneskadeforeningen her: <https://hjerneskadet.dk/>

Cafe Bøtten

Cafeen er et tilbud til unge mellem ca. 18 og 35 år, der er ramt af senhjerneskade efter trafikulykke, overfald, blodprop eller andet.

Café Bøtten ligger på Sjællandsgade 30 i Vejle, i 3F's bygning på hjørnet af Sjællandsgade og Tolbodvej, og er åben 3. torsdag i hver måned, undtaget juli, fra kl. 16.30-20.30.

Caféen drives af Hjerneskadeforeningen i samarbejde med Bo- og Rehabiliteringscentret Fogedvænget. De to faste cafébestyrere er Bente Voigt Frederiksen, Fogedvængets Bocenter og Pia Zeberg, Fjordbo 1.

Caféen er åben for alle uanset medlemskab af en forening eller ej, og hjælpere er velkomne.

Læs mere her: <https://hjerneskadet.dk/region-syd/fredericiavejle/boetten/>

Hjernesagen

Hjernesagen i Kolding har følgende faste aktiviteter:

Pårørendegruppe

Pårørendegruppen mødes første tirsdag i lige måneder. Grethe Riis kan kontaktes på tlf. 75 53 29 22 for at høre hvor mødet holdes.

Se mere om Hjernesagen her: <http://www.hjernesagen.dk/>

Udarbejdet af hjerneskadeteamet 2015